

Norbert Goldberg s rodinou

22 – Norbert Goldberg
Židovské muzeum v Praze

➔ [Doma na cestě > Uprchlíci za první světové války, s. 207](#)

Norbert Goldberg se narodil roku 1919 v Ostravě. Jeho rodiče pocházeli z Polska, které ze strachu před pogromy opustili v roce 1914. Rodina byla ortodoxní, dodržovala náboženské předpisy povinné pro věřící Židy. V Ostravě otec vybudoval úspěšný obchod s textilem, ale po obsazení Ostravy nacisty utekl spolu se svými syny do Polska. Norbert s bratry odtud v roce 1939 uprchl do Anglie. Rodiče a sestry zůstali na okupovaných územích a nikdo z nich válku nepřežil. Norbert a jeho bratři zůstali v Anglii, kde si úspěšně vybudovali novou existenci.

23 – Vzpomínka Norberta Goldberga

„Moje rodina původně pocházela z Polska, z města Osvětim. Bohužel je to také místo, kde skončily životy mnoha mých příbuzných. Roku 1909 se můj otec David Goldberg (narozen roku 1886) oženil s mou matkou Rosou, rozenou Bronnerovou (1887 v Osvětimi). Měli šest dětí: Oskara (1911 v Osvětimi), Rachel (1913 v Osvětimi), Mosese, známého jako Max (1914 v Moravské Ostravě), Eleonoru (1917 v Moravské Ostravě). Pak jsem se narodil já a po mě ještě mladší sestra Matylda (1921 v Moravské Ostravě). Roku 1914, krátce po začátku první světové války, rodiče spolu s mými staršími sourozenci uprchli do Moravské Ostravy. Povíдалo se, že kozáci brzy vstoupí do Polska, a v očekávání pogromů se můj otec rozhodl vzít svou manželku a děti, posbírat co se dalo a přestěhovat se do Ostravy.“

„Narodil jsem se 27. června 1919 v centru Ostravy, neda-leko Hotelu Imperial, v Haydenově ulici 985/3, v němčině Hayden Gasse. Všechny domy na jedné straně této ulice již neexistují, zchátraly a byly strženy. Pamatuji si, že právě vedle našeho domu bylo zmrzlinářství, kde se prodávala italská zmrzlina. A já jsem tam nesměl, protože nebyla košer.“

„Otec trávil dny v kavárně, a když byl potřeba v podniku, nebo s ním chtěl někdo mluvit, vždy mě poslala matka, abych jej přivedl. Kavárna byla v prvním patře a všichni židovští obchodníci se zde potkávali. Jejich společenský život se skutečně odehrával v kavárně. Přátelé mých rodičů byli všichni

Židé. Když jste přišli do Palace café, více méně všichni byli Židé a samotná kavárna patřila Židům, bratrům Gronerovým. Číšníci také byli Židé, a někteří z nich dokonce mluvili jidiš. Bylo zde možné číst širokou škálu novin. Můj otec četl Morgenzeitung, noviny vydávané v němčině, které stály přesně jednu československou korunu.“

„Pak řekli mému otci, že bude nejlepší, pokud opustíme Československo. Ihned se rozhodl odejít. Němci přišli ve středu, on se mnou a mým bratrem odešel v pátek. Kvůli tomuto dni (v pátek začíná šábés, během kterého Židé nesmí cestovat) jsme museli jít pěšky. Byli jsme ortodoxní. Jediné, co si otec sebou vzal, byly modlitební řemínky a šál. Bylo to to jediné, co zbylo donedávna bohatému, prosperujícímu a respektovanému podnikateli.“

„V předválečných časech nebylo potřeba mít vízum do Anglie, pokud jste cestoval na československý pas. Když však můj bratr Oskar s přáteli dorazil, Britové řekli: ‚Děkujeme vám, ale potřebujete vízum, protože přicházíte z okupovaného teritoria.‘ Rozhodli se požádat o status uprchlíka, o tom ale Britové nechtěli ani slyšet a chtěli je obratem poslat zpět do Polska. Na letišti, když měli nastoupit do letadla, způsobil můj bratr velký zmatek. Začal ječet, lehl si na podlahu, odmítajíc stát, kopajíc všude kolem sebe. Později nám vyprávěl celý příběh. Bylo zde několik reportérů, kteří jej fotografovali. A tak mám fotografii, na které je vynášen z letadla. Bylo to dánské, nikoliv polské letadlo, a dánský pilot naštěstí odmítl letět. Když viděl všechen ten zmatek, odmítl vzít tyto zoufalé lidi na palubu. Bylo to jediné letadlo, které letělo z Londýna do Polska. Do Varšavy. Bylo to, ‚mazl‘.“

[Doma na cestě >](#)

„Vystěhovalectví“, s. 267

¹ Hebrejsky, respektive jidiš: štěstí.

24 – Fotografie Oskara Goldberga v rukou britských policistů po jeho přiletu do Velké Británie

Wiener Library, Londýn

„Protože byl Oskar mladý inteligentní muž, brzy zjistil, že je možné cestovat z Anglie do Šangaje, a že Šangaj je otevřený přístav. Peníze nebyly problém, a tak koupil dvě jízdenky na loď pro své bratry do Šangaje. Poslal nám je do Polska. Přinesli jsme lístky na konzulát v Katovicích a na jejich základě jsme obdrželi tranzitní víza do Anglie. A tak jsme se tam dostali. A tak můj nejstarší bratr svou moudrostí a notnou dávkou štěstí zachránil naše životy. Byl to všechno ‚mazl‘. Max a já jsme dorazili do Anglie v červnu 1939.“

Dopisy, které posílali rodiče a sestry z okupovaných území bratrům Goldbergům do Anglie a které rodina dodnes uchovává jako rodinný poklad, jim přinášely zprávy o jejich každodenních radostech i strastech. Největším tématem však byla marná snaha najít jakoukoli cestu, jak se vystěhovat z okupovaného protektorátu.

Doma na cestě >

Společnost národů a uprchlíci, s. 219

¹ Nansenova pomoc, pomocná organizace pro uprchlíky pojmenovaná po polárním badateli a Vysokém komisaři pro uprchlíky Fridtjofu Nansenovi.

Resi Rose
Solopisky 165
Post Ober-Černošitz
bež Prag

Solopisky, 1.12.1939.

Milý Oskare, Moňku a Norberte .

Především Vám můžeme sdělit, že jsme všichni Bohu díl zdraví, že žijeme jako dopsud na venkově a jsme spokojeni. Dostali jsme právě teď od tety Růženy dopis, který Vás rovněž velmi potěší, ježto ho příště přiložíme. Od strýce Kreuza dostali jsme zprávu, Bohužel stručnou a zkrácenou, takřka neúplnou, přesto chápáme vše a víme co nám chtěl říct. Psali jsme mu ihned a doufáme, že dopis dostane. Jeho dopis byl odeslán 20.11.

Kdybychom se chtěli vystěhovat do Maďarska, musela by být podána žádost přímo do Budapešti na ministerstvo, ježto Praha na to kompetentní není. Jen kdybychom ~~xx~~ mohli prokázat další ho visa, mohli bychom eventuálně obdržet průjezdní visum s platností 8 dnů. To by znamenalo, že bychom si museli rozhodnout pro zámoří a dosažení zámořského visa. Veškeré tyto žádosti jsou velmi zdoluhavé a úspěch jest ??

Prý jest možnost obnovení visa, k Vám moji drazí, a sice v poslední době přijal agendu norský konsulat v Praze za ústav: N a n s e n - H j e l p ¹, Wergelandsveien, 7, 0 s l o . Kdybychom tam měli možnost živobytí a zajištění toho/ asi 400 k za osobu a měsíc/ mohli bychom dostat visum do Norska na tu dobu, až můžeme dál. To znamená, že kdyby přátelé za nás tam ručili a kdybychom to mohli dokázat dokumenty a fotokopii, můžeme ihned podat žádost na uvedený Nansen-Hjelp. Prozkoumejte to, piště eventuálně ihned do Osla na ten Nansenový ústav, aby tento ihned zprávil Pražský norský konsulat že za živobytí na ev. neurčitou dobu jest postaráno. To jest ovšem již Vaši starostí, jest-li najdete takové lidi, kteří by za nás ručili. To jsme také sdělili stýcovi Kreuzovi aby nám sdělil jeho názor a aby nám poradil případně pomohl.

Do Erezu můžeme jen, tak jak chtěl svého času Bubek ovšem, že dětcká tak nemohou. Lidé stále jedou s výzbrojí a 1 bednou a není to prý žádné dobrodružství jako dříve. Certifikáty dostávají v lednu zase jen manželé za týchž podmínek jako dříve.

Konečně měli bychom ještě přání, a snahu navštívit tehyni, snad bychom se tam něco dozvěděli co se týče vystěhování a jiných možnostech. Resina tehyně nás srdečně zve a není vyloučeno, že bychom u ní nějaký čas zůstali. I Jožko, Bubbův přítel náš zve.

Napište nám ihned, a nedělejte se takové starosti, zbytečně veliké, ale vyřídte vše rychle, ježto vše jest závislé na Vaší iniciativě. Jinak se nám vede dobře, dětičky jsou tak zlaté, a vzpomínají Vás stále. Tildinka se už těší, až Vám bude moci zaspívat tolik nových písniček, které jí Matuška naučila.

Pište ihned abychom ještě tento měsíc odpověď konkrétní dostali.

Budte nám zdraví a vše nejlepší Vám přeji *Váš Lil*

Nansenův ústav v Oslo týká se i lidí, kteří mají možnost vystěhovat se za tu a tu dobu do Spojených států a pomáhá tak jako dříve Comité, kde jste intervenovali. Snad bude možnost přepsat garancii Goldmannovou na Norsko, aby vše mohlo být i pro mně zároveň podniknuto.?? Udělejte vše na jednou a pište prosím současně o všem.

*Velký úspěch ve
všem přeje
Vám Resi
Matuška.*

„Vážení pánové!

[...]

Píši dnes místo své sestry Vlasty, která je značně zaneprázdněna u nás v kanceláři a která mi proto předala funkci, abych Vás více informovala o osudu vašich drahých. Sestra Vám již minule zhruba vylíčila, jak dlouho jsme byly společně s Vašimi drahými a kdy jsme se s nimi rozešly. Pak se bohužel stopa končí a já Vám mohu podat pouze letmý obrázek z doby, kdy jsme žily společně. Snad Vás budou některé podrobnosti zajímat.

V Solopiskách jsme bydleli téměř v těsném sousedství. My jsme byly též tři sestry, nejstarší z nás byla provdaná a měla chlapečka Jiříčka, tak starého jako Vaše Jitka. Děti se denně společně navštěvovaly, hrály si spolu, v zimě společně lyžarily na blízké louce na malých dětských lyžích. Děti tam měly ráj, kolem dokola byly lesy, krásná a zdravá krajina. Celý den byly venku na vzduchu a vypadaly velmi dobře. My, mladá generace, jsme se scházely vždy v neděli odpoledne buď u Vašich, nebo u nás. Pan Drenger nám dělal společníka, někdy přijížděli též z okolí známí židovští hoši a tak bývalo velmi veselo. Někdy se při gramofonu dokonce tančilo. Matuška tančila velmi pěkně, Lilince to již šlo hůře, ale také se naučila. V sobotu odpoledne jsme chodili do lesa na procházku. Vaše paní matka, naše matinka, teta a náš tatíček chodili též na kratší procházky.

S jídlem to tam bylo ve válce poměrně dobré. Třebaže Vaše drahé jedly pouze košer, neměly se na stravu špatně. Lilinka zaopatřila dosti jídla ve vesnici a též pan Drenger se o Vaši rodinu vzorně staral. Měl strašně rád obě dvě holčičky a ony jej také. Vydržel si s nimi hrát celé odpoledne.

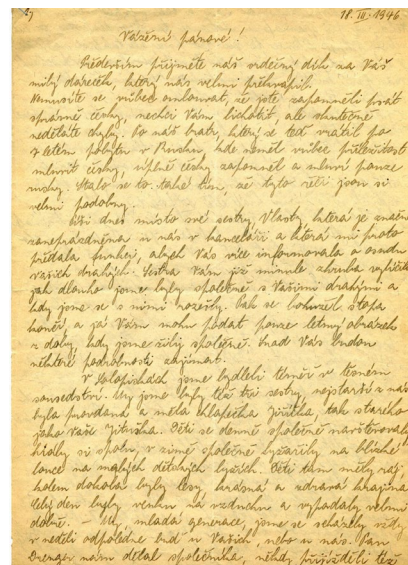
Matuška byla velmi šikovná. Uměla sama ušít mnoho věcí na děti i na sestry. Dělal s paní Roseovou mnoho výšivek a ručních prací. – V zimě jsme všichni lyžarili a pan Drenger nás učil jezdit.

Pak, když jsme musely odjet do Terezína, byla pí Roseová zaměstnána v žehlárně, děti byly v dětském domově, vaše paní matka již nemusela pracovat a sestry byly jako ošetřovatelky. Tehdy jsme ještě měly zásoby z domova, to se nám ještě nedařilo špatně. Pak bohužel musely odjet Vaše paní matka a sestry transportem do Polska a dále o nich nic nevíme. Paní Roseová zůstala s dětmi v Terezíně, protože děti měly právě spálu. To tam prodělala většina dětí, byly to zcela lehké případy.

Pan Drenger přijel do Terezína mnohem později než my, protože byl povolán na práci mimo Terezín, po jeho příjezdu do Terezína se opět pilně staral o pí Roseovou a děti. Do Terezína jsme dostávali balíčky s potravinami od známých, takže tam se nám ještě nedařilo nejhůře. – Děti bydlely v dětských domovech, kde o ně bylo poměrně dobře postaráno. Měly své dozorkyně opatrovnice. Já jsem byla též učitelkou v mateřské školce. Samozřejmě, že tam bylo vše mnohem primitivnější než v normálním životě, ale ještě nám tam nebylo tak zle jako později.

Pan Drenger musel odejet v září r. 1943 dále do Polska a v prosinci na to pí Roseová s dětmi a naše rodina. Dovězli je do Birkenau, to byla část Lageru Osvěncím, kde bydlely rodiny pohromadě. Tam to již byl koncentrační tábor. Ale přesto děti se měly na jídlo mnohem lépe než dospělí, bydlely s matkami zvlášť. Tam jim byla bohužel již všechna zavazadla sebrána a mohly mít jen jedny šaty, a snad dvoje prádlo, plášť, boty atd. Přesto prý měla pí Roseová děti vždy velmi čistě ustrojeny, stále na ně prala to málo, co měla, a stále je myla. Snad se Vám to zdůrazňování mytí zdá být směšně,

Norbertovy sestry Rachel Roseová (s dcerami Juditou a Matyldou), Matylda (Matuša) Goldbergová a Eleonora (Lilly) Goldbergová a matka Rosa (Růžena) Goldbergová žily do deportace v Solopiscích nedaleko od Prahy. Emil Dengler byl partnerem Rachel Roseové. O jejich životě a osudu po deportaci podala bratrům Goldbergům po válce svědectví Věra Sommerová.

[Holocaust a lidské chování > Ghetto Terezín, s. 330](#)

[Holocaust a lidské chování > Terezínský rodinný tábor v Osvětimi-Birkenau, s. 376](#)

ale tam to byl skutečně problém opatřit si umývadlo s teplou vodou a udržovat se v čistotě. S panem Drengerem se tam sešly, ale s Vaší paní matkou a se sestrami bohužel ne. Pan Drenger odešel v březnu 1944 transportem se všemi lidmi, kteří přijeli do Birkenau v září 1943. Podle dnes zjištěných zpráv byl tento transport dán do plynu.

Pí Roseová zůstala s dětmi v Birkenau, též moje provdaná sestra s dítětem a ještě s holčičkou, která se jí teprve tam v té bídě narodila, tam zůstala. Rodiče nám tam oba dva zemřeli, mladí lidé zimu a hlad ještě snesli, ale starší ne. Svobodní lidé, práce schpní a bezdětní mladí lidé šli transportem do Německa, do jiných koncentračních táborů, kde pracovali a staří lidé a matky s dětmi přišly pravděpodobně 12. nebo 13. července do plynu. Je to strašný osud. Matky se prý mohly rozhodnout, zda chtějí opustit své děti a jít do německa, nebo zůstat s dětmi, ale téměř všechny matky zůstaly u svých dětí a šly raději s nimi do plynu. Je to hrozné. Můj bratr, když se vše o naší rodině dozvěděl, byl z toho nervově úplně zhroucený a teď se pojedje na nějaký čas léčit do ozdravovny, aby zase trochu zapomněl.

Nechci Vám brát naději, někdy se skutečně dějí zázraky. My také ještě občas doufáme, že se alespoň z těch mladých někdo vrátí. Nám tam zůstalo 32 pokrevních příbuzných. Vlastně pouze sestra a já jsme se jediné zachránily z těch, kteří byly z naší rodiny v koncentračním táboře.

Vidíte, je to strašné a přece jde život dál. Vrátily jsme se v úplně sešlém stavu, sestra nemocná po skrvnitém tyfu a za dva, za tři měsíce jsme se opět zotavily, sestra pracuje u nás v kanceláři, dostaneme zpět náš obchod, bratr se vrátil po 7mi letém pobytu v Rusku, kam uprchl přes hranice v r. 1939, já jsem byla v Terezíně provdána a můj manžel, můj bývalý profesor z gymnasia, se též bohužel nevrátil. Byl zastřelen v konc. táboře Buchenwalde. A přesto musím žít dál. Jsem opět studentkou jako kdysi, studuji práva na pražské universitě. Jsem nejmladší z rodiny a přesto již mám tolik trpkých zkušeností za sebou, jsem opět pro své starší sourozence tou nejmenší, „naší malou“, jak mi říkali. Je to strašné, ve středu jsme vzpomínali tryznou na naše drahé zesnulé a dnes je zase purimová slavnost s tancem. Žijeme tak neskutečně a nesmíme přemýšlet o tom, co bylo.

Až budete mít čas a chuť, napište nám, jak se Vám daří, Vaše sestry nám o Vás mnoho vyprávěly. Máte nějaké zprávy, co se stalo s Vaším p. otcem v Polsku?

Posíláme Vám srdečné pozdravy od nás všech.

Věra Sommerová“

Židovské muzeum v Praze

23 – Vzpomínka Norberta Goldberga (pokračování)

„V roce 1945 jsme se dozvěděli o tragickém osudu naší rodiny na nacisty okupovaných územích. Ale život pokračoval, musel. Měli jsme hodně práce s budováním našeho podniku, nicméně jsme si našli čas i na budování svého osobního štěstí. Můj bratr Oskar si vzal Sylvii. I já jsem si našel partnerku.“

Židovské muzeum v Praze

Norbert Goldberg založil velkou rodinu a vybudoval v Anglii úspěšnou textilní firmu. V létě 2006 se svými syny a vnuky navštívil Ostravu.

27 – Návštěva Norberta Goldberga s rodinou v Ostravě v roce 2006

Židovské muzeum v Praze

Dokumenty o rodině Goldbergů a dalších židovských rodinách z Ostravy byly sesbírány v rámci spolupráce mezi skupinou nadšených dobrovolníků při Synagoze pro Kingston a Surbiton v jihozápadním Londýně a Židovským muzeem v Praze. Rádi bychom také vyjádřili díky panu Norbertu Goldbergovi za jeho podporu.